ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΣ ΚΗΡΥΞ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

ΠΡΟΝΟΙΑ

ΤΟΥ ΠΑΝΙΕΡΩΤΑΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΥΡΙΟΥ ΜΕΛΕΤΙΟΥ

ΕΤΟΣ Η΄. ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΤΗι 2 ΙΟΥΝΙΟΥ 1918. ΑΡΙΘ. 154

ΟΜΙΛΙΑ ΣΥΝΤΟΜΟΣ
ΕΙΣ ΤΟΝ
ΑΠΟΣΤΟΛΟΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΗΣ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΣ

Εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἀνθρώπων καὶ εἰς τὸν καθημερινὸν αὐτῶν βίον ἀληθεύει πράγματι τὸ τοῦ Σολομῶντος, ὅτι τίποτε δὲν γίνεται νέον ὑπὸ τὸν ἥλιον. Ἀλλ' εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας ἡ δημιουργικὴ δύναμις τοῦ Θεοῦ ἐπαρουσίασεν ὄχι ἕν, ἀλλὰ πολλὰ τὰ ἐντελῶς νέα, τὰ καταπληκτικῶς θαυμαστὰ καὶ παράδοξα. Καὶ εἰς τὴν τάξιν ταύτην ἀνήκει τὸ μέγα καὶ περιφανὲς καὶ ὑπερφυσικὸν γεγονός, τὸ ὁποῖον μᾶς διηγεῖται ἡ σημερινὴ περικοπὴ τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων.

Πεντήκοντα ἡμέρας μετὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ, δέκα ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἀναλήψεώς Του, οἱ μαθηταὶ εὑρίσκονται ἀκόμη συνηθροισμένοι ἐπὶ τὸ αὐτὸ εἰς τὸ μέγα ἀνώγεων, ὅπου εἶχον φάγη τὸ τελευταῖον Πάσχα μετὰ τοῦ Διδασκάλου. Καὶ ὁποῖοί τινες εἶναι οἱ μαθηταὶ οὗτοι; Ὅ,τι καὶ ἦσαν. Δηλαδὴ ἄνθρωποι μικρᾶς διανοητικῆς ἀναπτύξεως, ἰδιῶται ἄσημοι, οἱ ὁποῖοι ἐλάλουν μὲ τὴν ἰδιάζουσαν προφορὰν τῶν Γαλιλαίων τὸ ἀραμαϊκὸν γλωσσικὸν ἰδίωμα, ξένοι πρὸς σπουδὰς καὶ βιβλιοθήκας, ἀλλότριοι πρὸς φιλοσοφίας καὶ πρὸς

συζητήσεις λογίων ἀνδρῶν, ἐστερημένοι ἐντελῶς τοῦ θάρρους καὶ τῆς ἱκανότητος τῆς δημοσίας ἐμφανίσεως, τῆς ἀντιλογίας πρὸς τοὺς ἰσχυρούς, τῆς διδασκαλίας πρὸς τὰ πλήθη.

Τοιοῦτοι ἦσαν ἀκόμη καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Ἀλλ' ὁποῖοί τινες ἔγιναν ἐντὸς τῆς ἡμέρας ταύτης; Ὁ ἰατρὸς καὶ εὐαγγελιστὴς καὶ ἱστορικὸς Λουκᾶς μᾶς τὸ πληροφορεῖ, διερμηνεύων ἐνταυτῷ τὴν κατάπληξιν, ἡ ὁποία κατέλαβε πάντας ἐκείνους, οἵτινες παρέστησαν αὐτόπται καὶ αὐτήκοοι τοῦ θαύματος. Ἦσαν οὗτοι Πάρθοι καὶ Μῆδοι καὶ Ἐλαμῖται, καὶ κάτοικοι τῆς Μεσοποταμίας, τῆς Καππαδοκίας, τοῦ Πόντου, τῆς Φρυγίας, τῆς Παμφυλίας, τῆς Αἰγύπτου, τῆς Κυρήνης, προσέτι δὲ Ρωμαῖοι καὶ Κρῆτες καὶ Ἄραβες. Τί δὲ βλέπουν ἐξαίφνης; Ὁρμητικὴν ἔξοδον τῶν μαθητῶν τοῦ Κυρίου ἀπὸ τὸ ἀνώγεων. Καὶ τί ἀκούουν; Μᾶς τὸ λέγουν οἱ ἴδιοι ἐκφράζοντες ἅμα τὴν ἔκστασιν καὶ τὸν θαυμασμόν των. «*Οὐκ ἰδοὺ πάντες οὗτοί εἰσιν οἱ λαλοῦντες Γαλιλαῖοι; Καὶ πῶς ἡμεῖς ἀκούομεν ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ ἡμῶν, ἐν ᾗ ἐγεννήθημεν;*».

Δικαία ἡ ἀπορία καὶ ἡ ἔκστασις. Ἐνθυμεῖσθε τί ἔλεγε πρὸς τὴν μοχθηρὰν καὶ πεπωρωμένην ἐμπάθειαν τῶν Φαρισαίων ὁ θεραπευθεὶς ἐκ γενετῆς τυφλός; «*Ἐκ τοῦ αἰῶνος οὐκ ἠκούσθη ὅτι ἤνοιξέ τις ὀφθαλμοὺς τυφλοῦ γεγεννημένου*». Τὸ παρόμοιον δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ λεχθῇ καὶ περὶ τοῦ θαύματος τῆς ἡμέρας τῆς Πεντηκοστῆς; Οὐδέποτε εἰς τὸν βίαν καὶ τὴν ἱστορίαν τῶν ἀνθρώπων ἠκούσθη τοιοῦτος τρόπος γλωσσομαθείας. Ὅ,τι ἀποκτᾶται μὲ πολὺν χρόνον, μὲ πολὺν κόπον, μὲ διδασκάλους καὶ μὲ βιβλία, τοῦτο κατορθώνεται εἰς μίαν καὶ μόνην στιγμήν. Καὶ κατορθώνεται ὄχι διὰ μίαν γλῶσσαν, ἀλλὰ διὰ πολλὰς γλώσσας, ὅλας ἐκείνας, αἱ ὁποῖαι ἐλαλοῦντο εἰς τὸν τότε γνωστὸν κόσμον. Πόθεν τοῦτο; Δὲν χρειάζεται μεγάλη φιλοσοφία. Ἦτο ὁλοφάνερον ἔργον τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸς ὑπῆρξεν ὁ μοναδικὸς καὶ εἰς τοῦτο διδάσκαλος καὶ θαυματουργός. Πηγὴ χαρισμάτων, ἐξέχυσεν ἀφθόνως τοιαῦτα ἐπὶ τοὺς μαθητὰς τοῦ Ἰησοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐξαπέστειλεν ἐπ' αὐτοὺς διὰ τὸ ἀποστολικόν των ἔργον τὴν δωρεὰν τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Θέλετε ν' ἀκούσωμεν τὸν εὐαγγελιστὴν ἱστορικόν; «Καὶ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι, λέγει, τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς ἦσαν ἅπαντες ὁμοθυμαδὸν ἐπὶ τὸ αὐτό. Καὶ ἐγένετο ἄφνω ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἦχος

ὥσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας, καὶ ἐπλήρωσεν ὅλον τὸν οἶκον οὗ ἦσαν καθήμενοι· καὶ ὤφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι ὡσεὶ πυρός — *σύμβολα τοῦ θείου φωτισμοῦ, τῆς θείας ἁγιαστικότητος καὶ θερμότητος* — ἐκάθισέ τε ἐφ᾽ ἕνα ἕκαστον αὐτῶν, καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες Πνεύματος Ἁγίου, ***καὶ ἤρξαντο λαλεῖν ἑτέραις γλώσσαις*»**.

Παράδοξον; Ναί· ἀλλ᾽ ὅσῳ παράδοξον, τόσῳ καὶ ἀληθές. Διότι τὸ διηγεῖται ἱστορικὸς σύγχρονος, ἄμεσος γνώστης τῶν προσώπων καὶ τῶν πραγμάτων, διαπρεπὴς διὰ τὴν ἐπιστημονικήν του μόρφωσιν, ἀπολύτως ἀξιόπιστος ἕνεκα τοῦ ἀσείστου ἠθικοῦ του κύρους. Ἀλλὰ καὶ διότι μόνη ἡ πραγματικότης τοῦ θαύματος τούτου ἐξηγεῖ τὴν δημοσίαν ἐμφάνισιν καὶ τὴν ἀποστολικὴν δρᾶσιν τῶν μαθητῶν τοῦ Κυρίου ἡμῶν, τὴν τολμηρὰν καὶ ραγδαίαν αὐτῶν κάθοδον εἰς τὸ στάδιον τοῦ εὐαγγελικοῦ ἀγῶνος καὶ τὰς ὑπερανθρώπους ἐν αὐτῷ ἐπιτυχίας των.

Καὶ παρατηρήσατε εὐθὺς ἀμέσως. Δὲν περιορίζονται εἰς τὴν λαλιὰν τῶν γλωσσῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπιδίδονται ἄνευ ἀναβολῆς εἰς τὴν ἀποστολικὴν προσπάθειαν. Καὶ ποῖος ἐμφανίζεται πρῶτος; Ὁ Πέτρος. Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἐφοβήθη μίαν παιδίσκην, ἥτις τῷ ὑπέμνησεν ὅτι ἦτο καὶ αὐτὸς μετὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὁ ἀρνητὴς μαθητής, ὁ μεθ' ὅρκου καὶ ἀναθεματισμῶν ἀρνητής, τώρα, ὅτε ὁ Ἰησοῦς δὲν εἶναι πλέον ἐνώπιόν του διὰ νὰ τὸν ἐνθαρρύνῃ μὲ τὸ βλέμμα Του, προέρχεται νὰ ὁμιλήσῃ δημοσίᾳ ὑπὲρ Αὐτοῦ, βεβαιῶν τὴν ἀνάστασίν Του, τὴν ἀνάληψίν Του, τὴν θεότητά Του, καταγγέλλων τοὺς φονεῖς Του καὶ καλῶν τὸν ἰουδαϊκὸν κόσμον εἰς τὴν πίστιν Αὐτοῦ καὶ τὴν προσκύνησιν.

Ποῦ εὗρε τὴν τόλμην ταύτην ὁ Πέτρος; Ἀπὸ ποῦ ἤντλησε τὴν ἱκανότητα τοῦ λόγου ὁ ἁλιεὺς αὐτός; Καὶ ἀπὸ ποῦ ἐπροικίσθη μὲ τὴν τόσην πειθώ, πρωτοφανῆ εἰς τὰ ἀνθρώπινα χρονικά, ἀσυγκρίτως ἀνωτέραν ἐκείνης, τὴν ὁποίαν κατεῖχον οἱ μεγαλείτεροι φιλόσοφοι καὶ οἱ λαμπρότεροι ρήτορες, ἀφοῦ τρεῖς χιλιάδες ψυχῶν προσῆλθον εἰς τὴν χριστιανικὴν πίστιν μόνον μὲ ἐκείνην τὴν ὁμιλίαν του; Ἡ κλεὶς τοῦ θαύματος εὑρίσκεται εἰς τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς. Ἡ δωρεά, ἡ πλουσία καὶ ὑπερθαύμαστος ἐκείνη δωρεὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐδημιούργησεν ἐκ τῶν ἀγραμμάτων, τῶν ἀσήμων, τῶν ἀνικάνων, τῶν ἀτόλμων καὶ ἀσθενῶν μαθητῶν, τὸ μοναδικὸν ἐκεῖνο

καὶ θαυμάσιον συγκρότημα τῶν ἀποστόλων, διὰ τοῦ ὁποίου ἀνελήφθη ὁ ὑπὲρ τοῦ Εὐαγγελίου ἀγὼν καὶ ὁ ἐναντίον ὅλης τῆς τότε Οἰκουμένης πόλεμος, πόλεμος ἀποσκοπῶν εἰς τὴν σωτηρίαν καὶ ἀνύψωσίν της διὰ τῆς καθυποτάξεως καὶ τῆς ὁλοσχεροῦς ἀνακαινίσεως αὐτῆς.

Ἐστάθη εἰς τὴν ἱστορίαν ἐπιχείρησις δυσκολωτέρα, ἔργον τολμηρότερον; Ὄχι. Καὶ ὅμως τὸ ἀνέλαβον καὶ τὸ ἔφερον εἰς πέρας αἱ μικρόταται καὶ εὐτελέσταται ἀνθρώπινοι δυνάμεις, ἀναχθεῖσαι εἰς ἱστορικοὺς συντελεστὰς καὶ κατακτητὰς καὶ νικητὰς πρώτης τάξεως, τοιούτους, ὥστε νὰ ἐπισκιάσουν καὶ Σωκράτας καὶ Πλάτωνας καὶ Ἀριστοτέλεις καὶ Κικέρωνας καὶ Ἀλεξάνδρους καὶ Καίσαρας, νὰ εἶναι δὲ ἀδύνατος μέχρι συντελείας τῶν αἰώνων ἡ ἐμφάνισις ἡρώων καὶ κατὰ προσέγγισιν ὁμοίων των.

Ἐὰν τὸ θαῦμα ὑπῆρξε μέγα, ἀλλὰ δὲν ὑπῆρξε μόνον. Ἡ ἱστορία τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς, τῆς ὁποίας, κατὰ τὴν βεβαίωσιν τοῦ θεμελιωτοῦ της, δὲν θὰ κατισχύσουν αἱ πύλαι τοῦ Ἅδου, μήπως δὲν ἀποτελεῖ διαρκὲς θαῦμα τῆς ἱστορίας; Ἡ ζωτικότης της εἶναι ἀνεξάντλητος, ἡ δύναμίς της ἀδαπάνητος, ἡ κατὰ τῶν πολεμίων της ἐπικράτησις βεβαία πάντοτε καὶ ἀσφαλής.

Ἀλλ' ἐλπίζουν οἱ ἐχθροί της ὅτι θὰ τὴν καταβάλουν ποτέ; Ὢ τῆς μωρᾶς καὶ κενῆς ἐλπίδος! Δὲν ἤλπισαν τοιουτοτρόπως καὶ οἱ φαρισαῖοι, οἱ ὑπέρμαχοι τῆς εἰδωλολατρίας, καὶ οἱ παντοῖοι Ἰουλιανοὶ καὶ Βολταῖροι τῆς ἀπιστίας; Καὶ ὅμως ἡ Ἐκκλησία μένει, μένει ἰσχυρὰ καὶ ὅταν ἀκόμη εἴς τινας ἀτυχεῖς περιστάσεις ἐκπροσωπῆται ἀναξίως, καὶ ἡ πίστις, τὴν ὁποίαν κηρύττει, καὶ ὁ σταυρός, τὸν ὁποῖον βαστάζει, καὶ τὸ Εὐαγγέλιον, τὸ ὁποῖον προβάλλει, ἐπεκτείνουν ὁλονὲν τὰς κατακτήσεις καὶ τὰς διεισδύσεις καὶ τὸν φωτισμόν των καὶ φέρουν παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ νέας μυριάδας καὶ ἑκατομμύρια προσκυνητῶν.

Ἂς κρατυνθῇ λοιπὸν ἡ πίστις μας, ἀδελφοί. Ἂς θερμανθῇ περισσότερον ὁ ζῆλός μας. Ἂς πολλαπλασιασθῇ καὶ ἂς ἐνταθῇ ἡ ἐνέργεια ἑνὸς ἑκάστου ἐξ ἡμῶν ὑπὲρ τῆς ἁγίας μας Ἐκκλησίας. Καὶ μὲ εὐσέβειαν μᾶλλον ἐνεργητικήν, καὶ μὲ ἀγάπην περισσότερον εὐαγγελικήν, ἂς φροντίσωμεν νὰ ἐξασφαλίσωμεν πλουσιώτερα χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος διὰ τὴν δόξαν τοῦ Χριστοῦ μας, διὰ τὴν ζωὴν τῆς Ἐκ-

κλησίας μας, διὰ τὴν σωτηρίαν τὴν ἰδικήν μας καὶ διὰ τὴν ταχυτέραν ἀνατολὴν τῆς μακαρίας ἐκείνης ἡμέρας, κατὰ τὴν ὁποίαν πᾶσα ἡ κτίσις θὰ εἶναι μία ποίμνη ὑπὸ ἕνα ποιμένα.

ΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑΙ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΑΙ

Η ΤΕΛΕΙΑ ΑΥΤΩΝ ΦΘΟΡΑ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΚΑΙ ΙΔΙΑ͂ ΤΗ͂ ΑΤΤΙΚΗ͂

Γράφοντες ἐν τοῖς προηγουμένοις περὶ τῶν φορητῶν εἰκόνων τῶν δύο σχολῶν ἐν Ἑπτανήσῳ καὶ τῆς φθορᾶς αὐτῶν δὲν ἀνεφέρομεν τὰς τοιχογραφίας, αἱ ὁποῖαι ἐξ ἴσου φθείρονται καὶ καταστρέφονται, ἢ καὶ πλειότερον μάλιστα ἀπαλείφονται ἢ καλύτερον ἐπαλείφονται ἀφανιζόμεναι ὑπὸ τὸ πυκνὸν νέον χρῶμα, τὸ ὁποῖον ἡ ἀμάθεια καὶ ἡ ἀναισθησία ἐπὶ τῶν τοίχων κολλῶσιν. Προκειμένου δὲ περὶ τῶν τοιχογραφιῶν τούτων δὲν ἀναφέρομεν τὴν Ἑπτάνησον, διότι ἐν αὐτῇ, ἐκτὸς τῶν ἐν Ζακύνθῳ τοιχογραφιῶν τῶν Γεωργίου καὶ Δημητρίου Μόσχων (1606) καί τινων ἄλλων — ὀλίγων ἄλλως τε — ἐν Κερκύρᾳ (Ἁγ. Παρασκευή, Ἅγ. Βλάσιος, Κρεμαστή, Ἀντιβουνιώτισσα κ.λ.π.), δὲν ὑπάρχουσιν ἱκαναί, γνωστοῦ ὄντος ὅτι ἐν αὐτῇ ἀπὸ πρωϊμωτάτου χρόνου (ιε΄, ιϛ΄ αἰὼν) ἀνεπτύχθη εἰς μέγιστον βαθμὸν ἡ ζωγραφικὴ ἐπὶ σανίδων γύψῳ κεχρισμένων καὶ ἐπὶ λινοῦ. Ἡ τοιχογραφία, ὡς εἶναι κατάδηλον, ἀνεπτύχθη εἰς πᾶσαν τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα καὶ ἰδίως εἰς τὸ Ἅγ. Ὄρος καὶ τὰς Ἀθήνας. Αἱ τελευταῖαι δ᾽ αὗται μάλιστα ἀνέπτυξαν εἰς μέγαν βαθμὸν τὴν τοιχογραφικὴν τέχνην, δημιουργήσασαι ἔργα τεχνικῆς καὶ εἰκονογραφικῆς μεθόδου ἀξιοθαυμάστου.

Δυστυχῶς δὲ τὰ ἔργα πάντα ταῦτα καταστρέφονται κατὰ σωρείαν, μηδενὸς φροντίζοντος διὰ τὴν σωτηρίαν αὐτῶν. Καὶ ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὸ μέγα καὶ θαυμαστὸν Ἅγ. Ὄρος, ἕνεκα τῆς ἐρεύνης περὶ τοῦ θρυλικοῦ Πανσελήνου, καὶ πολλὰ ἐγράφησαν καὶ φροντὶς κατεβλήθη πρὸς διαφύλαξιν αὐτῶν. Ἀκόμη δὲ καὶ πρό τινος χρόνου πάλιν φωναὶ ἠγέρθησαν περὶ τοῦ Πρωτάτου τοῦ θεωρουμένου τούτου μουσείου τῶν ἔργων τοῦ Πανσελήνου, ὡς κινδυνεύοντος δῆθεν. Καὶ ἐνῷ τοῦτο τόσον γνωστὸν εἶναι καὶ τόσον ἐπιμελῶς περιφρουρεῖται, αἱ Ἀθῆναι, τὸ ἕτερον μέγα κέντρον τῶν τοιχογραφιῶν τὸ καθ᾽ αὑτὸ ἰσότιμον καὶ ἰσάξιον ἔχει πρὸ πολλοῦ ἐγκαταλειφθῇ εἰς τὴν τύχην αὐτοῦ, ἡ ὁποία

ὁμολογῶ ὅτι ὑπῆρξε δυσμενὴς ἀπὸ μακροτάτου χρόνου. Τί δὲ πρῶτον καὶ τί τελευταῖον περὶ τοῦ δυστυχοῦς τούτου τόπου νὰ εἴπω; Νὰ ἀναμνησθῶ δὲ τῶν βανδαλισμῶν καὶ τῆς καταστροφῆς τῆς Μεγάλης Παναγίας ἢ τοῦ Δαφνίου καὶ τῆς Ὄμορφης Ἐκκλησιᾶς; Τί δὲ πρὸς τούτοις νὰ θρηνήσω; Τὴν Πεντέλην καὶ τὴν Νταού, ἢ τὸν Ἅγ. Ἀνδρέαν τῆς Φιλοθέης καὶ τὴν Γοργοεπήκοον; Μνημεῖα κάλλιστα καὶ ἀπειράριθμα, τοιχογραφίαι λαμπραὶ καὶ μοναδικαὶ τὸ μὲν ἀπώλοντο νῦν, τὸ δὲ κινδυνεύουσιν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν. Ὀφείλω δὲ νὰ σημειώσω πρὸς μεγίστην δόξαν τοῦ μουσείου τούτου, τὸ ὁποῖον οὐδέποτε ἐπισταμένως ἐμελετήθη, ὅτι ἐν Ἀθήναις, ὡς ἐν μοναδικῷ τόπῳ, περιεσώθησαν λείψανα ἔργων ἐπὶ τοίχων ἀπὸ τοῦ η′ ἢ θ′ αἰῶνος μέχρι τοῦ ιθ′ τοιούτου. Οὕτω ἐνῷ ἐν ἄλλοις τόποις, ὅπως ἐν Ραβέννῃ (Ἁγ. Ἀπολλιναρίῳ Νέῳ, Ἁγ. Ἀπολλιναρίῳ Κλάσσεων, Ἁγ. Βιταλίῳ), Θεσσαλονίκῃ, Κωνστ/πόλει (Μονῇ Χώρας), Μιστρᾷ (Παντανάσσῃ) κλπ. διεσώθησαν ἔργα μιᾶς μόνον ἐποχῆς δύο ἢ τριῶν αἰώνων, ἐν Ἀθήναις παρατηρεῖται συνεχὴς ἅλυσις ἀπὸ τοῦ Θησείου μέχρι τοῦ Παρθενῶνος, καὶ ἐκεῖθεν μέχρι τοῦ Δαφνίου, καὶ ἀπὸ τούτου μέχρι τῆς Καισαριανῆς, Πεντέλης, Ἀστερίου, Ὄμορφης Ἐκκλησιᾶς, Φανερωμένης κλπ. Πᾶσαι αἱ μοναὶ αὗται διασῴζουσαι τὰ ἴχνη τοιχογραφημάτων πλειοτέρων τοῦ ἑνὸς αἰώνων παρέχουσιν ἡμῖν δεῖγμα μοναδικὸν τῆς τέχνης ταύτης ἐν Ἀθήναις, αἱ ὁποῖαι κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν ὑπῆρξαν ἓν τῶν μεγαλυτέρων καὶ σπουδαιοτέρων κέντρων — ἂν μὴ τὸ σπουδαιότατον — τῆς βυζαντινῆς τέχνης, ἀπὸ τοῦ ὁποίου παρήχθησαν ἔργα μοναδικὰ ἐν τῇ βυζαντινῇ τέχνῃ καὶ τῇ μουσειογραφίᾳ, ὅπως ἐν Δαφνίῳ, καὶ τῇ τοιχογραφικῇ, ὅπως ἐν Καισαριανῇ.

Αἱ δύο δὲ αὗται ἐκκλησίαι τοῦ Δαφνίου καὶ τῆς Καισαριανῆς εἶναι τὰ δύο ἀπαραμίλλου κάλλους κτίρια, ἐν τοῖς τοίχοις τῶν ὁποίων διεσώθησαν αἱ μεγαλειωδέστεραι καὶ καλλιτεχνικώτεραι βυζαντιναὶ συνθέσεις. Καὶ ὅμως καὶ τῶν δύο τούτων ναῶν αἱ εἰκόνες ἀπὸ πολλοῦ χρόνου καὶ ἐφθάρησαν καὶ φθείρονται. Ἀλλὰ προκειμένου περὶ τῆς φθορᾶς ταύτης ὁμιλήσωμεν γενικώτερον μνημονεύοντες πάσας τὰς γενομένας καταστροφὰς καὶ τὰς μελλούσας ἔτι. Καὶ κατ᾽ ἀρχὴν παραιτῶ τὸν Παρθενῶνα, τὸν ὁποῖον μετέτρεψαν μὲν οἱ Τοῦρκοι εἰς τζαμίον διαφυλάξαντες κατ᾽ ἀνάγκην τὰς ἐπὶ μαρμάρου εἰκόνας καλύψαντες δι᾽ ὑφασμάτων μόνον αὐτὰς καὶ τὰς ὁποίας ἠφάνισε κατὰ μικρὸν ὁ

χρόνος μετὰ τὴν πολυθρήνητον ἐκείνην καταστροφὴν τῆς 14 Σεπτεμβρίου τοῦ 1687, καθ' ἣν ὑπὸ τὴν βάρβαρον ἰαχὴν τῶν Ἐνετῶν «viva la nostra repubblica», καὶ τῶν Γερμανῶν «Siege lebe doch Graf Königsmark» κατέρρεε τὸ ἀριστούργημα τῶν αἰώνων! Εὐτυχῶς ὅτι ὡς παρηγορία ἀπέμειναν ἡμῖν αἱ ἀντιγραφαὶ τοῦ περιφήμου Ἄγγλου λόρδου Bute (Μπιοὺτ), ὁ ὁποῖος ἐδημοσίευσε ταύτας ἐν τῇ Archæologia τοῦ Λονδίνου μετὰ τῶν εἰκόνων τῆς Μεγάλης Παναγιᾶς. Σημειωτέον δὲ ὅτι ὁ φιλότεχνος οὗτος Ἄγγλος οὐ μόνον ἐκτὸς τούτων ὑπεστήριξε τὸν Λαμπάκην νὰ μεταβῇ εἰς Μεσσήνην καὶ κάτω Ἰταλίαν, ἀλλὰ καὶ δι' ἀγαλμάτων ἐκόσμησεν ἀκόμη τὴν μικρὰν τότε πόλιν τῶν Ἀθηνῶν! Καὶ ἐὰν μὲν τὸν χριστιανικὸν Παρθενῶνα κατέστρεψαν οἱ Ἐνετοὶ μετὰ τοῦ Γερμανοῦ Königsmark, τὴν Μεγάλην Παναγιάν, τὸ θαυμάσιον τοῦτο κομψοτέχνημα παρὰ τὸ ὡρολόγιον τοῦ Ἐλγίνου, κατέστρεψεν αὐτὴ αὕτη ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία, χάριν ἀνασκαφῶν καταρρίψασα καὶ τὰς πολυσυνθέτους τοῦ θόλου εἰκόνας καὶ τὸν ὑπερόχου κάλλους καθήμενον Παντοκράτορα ἐν μέσῳ τῶν οὐρανίων συμβόλων! Οὕτω τὴν μεγάλην πυρκαϊὰν τοῦ 1884 συνεπλήρωσε μικρὸν βραδύτερον ἡ ἐπιστήμη καταρρίψασα τὸν κομψότατον ἐκεῖνον ναὸν τὸν ἐντὸς τοῦ τετραγώνου τοῦ Ἀδριανοῦ. Ἆρά γε αἱ ἀντιγραφαὶ τοῦ Μπιοὺτ εἶναι ἱκαναὶ νὰ ἀπαλείψωσι τὸ στῖγμα ἀπὸ ὁλόκληρον φιλάρχαιον ἑταιρείαν σκοπὸν ἀκριβῶς ἔχουσαν τὴν σωτηρίαν τῶν ἡμετέρων κειμηλίων;...

(Ἀκολουθεῖ). *Δρ Δ. Ν. Καλογερόπουλος.*
καθηγητής.

Η ΡΙΖΑΡΕΙΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΚΑΤΑ ΤΟ ΣΧΟΛ. ΕΤΟΣ 1917-1918

ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ [1]

Συνεπληρώθησαν ἐφέτος ἑβδομήκοντα καὶ πέντε ἔτη ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως τῆς Σχολῆς ταύτης, διότι τῇ 23 Ἰανουαρίου 1843 ἐξεδόθη τὸ περὶ τῆς ἱδρύσεως αὐτῆς νομοθετικὸν Διάταγμα τοῦ Βασιλέως

[1] Ἀπηγγέλθη τῇ 16 Μαΐου 1918 ἐπὶ τῇ λήξει τῶν ἐξετάσεων.

Ὄθωνος, ὅστις τῇ 15 Μαΐου τοῦ ἐπιόντος ἔτους παρέστη αὐτοπροσώπως εἰς τὴν ἐπίσημον τῆς λειτουργίας τῆς Σχολῆς ἔναρξιν. Ὁ ἀοίδιμος ἱδρυτὴς αὐτῆς Γεώργιος Ριζάρης, διὰ σοφῶν διατάξεων τῆς διαθήκης του καθορίσας τὰ τῆς διοικήσεως τῆς περιουσίας καὶ τῆς Σχολῆς, ἔταξεν αὐτὴν ὑπὸ τὴν ἀνωτέραν τῆς Κυβερνήσεως ἐποπτείαν, δυό τινα ἰδίως παρ᾽ αὐτῆς ζητήσας, πρῶτον μὲν νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ ἐν τῇ Σχολῇ ἐκπαίδευσις ἀποκλειστικῶς τῶν ἐφιεμένων νὰ ἱερωθῶσι, δεύτερον δὲ νὰ χειροτονῶνται Ἱερεῖς μόνον τῆς Ριζαρείου Σχολῆς ἀπόφοιτοι. Ἀλλὰ ταῦτα θὰ καθίσταντο δυνατὰ διὰ νομοθετικῆς τῆς Κυβερνήσεως μερίμνης, ἐξορκίζει δ᾽ ὁ Ριζάρης ἐν τῇ διαθήκῃ του τοὺς ἐκτελεστὰς αὐτῆς παντὶ σθένει νὰ ἐπιδιώξωσιν αὐτά, ἐὰν δὲν ἐπρόφθανεν ὁ ἴδιος ζῶν νὰ προκαλέσῃ σχετικὴν νομοθετικὴν διάταξιν. Ὁ Ριζάρης δὲν ἐπρόφθασε τῷ ὄντι νὰ πράξῃ τοῦτο, τελευτήσας δύο περίπου ἔτη πρὸ τῆς ἱδρύσεως τῆς Σχολῆς, ἀλλὰ τὰ Συμβούλια τῶν ἐκτελεστῶν τῆς διαθήκης του δὲν ἔπαυσαν ζητοῦντα παρὰ τῶν ἑκάστοτε Κυβερνήσεων νὰ μεριμνήσωσι νομοθετικῶς περὶ τῆς Σχολῆς.

Δυστυχῶς ὅμως παρ᾽ ἡμῖν ἐν Ἑλλάδι δὲν ἐθεωρήθη ἀναγκαία ἡ περὶ τοῦ Κλήρου καθόλου μέριμνα, θὰ ἦτο δὲ δύσκολον νὰ εὑρεθῇ χριστιανικὴ χώρα ἐν ᾗ ὁ Κλῆρος εἶναι τόσον παρημελημένος ὅσον ἐν Ἑλλάδι. Καὶ εἶναι παράδοξον ἀληθῶς ὅτι ἀπὸ τῆς ἐπαύριον τῆς ἱδρύσεως τῆς Σχολῆς διετυποῦτο ἁπανταχόθεν τὸ ἐρώτημα διατί ἡ Ριζάρειος Σχολὴ δὲν ἐκπληροῖ τὸν προορισμόν της; διατί δὲν ἐξέρχονται Ἱερεῖς ἐκ τῆς Ριζαρείου; Οἱ μὴ ὑποβάλλοντες εἰς κόπον τὴν διάνοιάν των νὰ σκεφθῇ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἀπεφαίνοντο, Πταίει ἡ Σχολή! Ἐδέησε δὲ νὰ παρέλθωσιν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε ἔτη ὅπως ἀποδειχθῇ ἀδικωτάτη ἡ ἀπόφανσις αὕτη. Διότι μόλις κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας ἐγένετο ὅ,τι ἐζήτησεν ὁ ἱδρυτὴς τῆς Σχολῆς εἰδικοῦ ψηφισθέντος περὶ αὐτῆς ὑπὸ τῆς Βουλῆς νόμου. Εἶναι βαθυτάτη ἡ εὐγνωμοσύνη τῆς Σχολῆς πρὸς τὴν Κυβέρνησιν ἐπὶ τούτῳ, θὰ σκιρτήσῃ δ᾽ ἐκ χαρᾶς ἡ μακαρία ψυχὴ τοῦ Ριζάρη διότι θὰ σπουδάζωσιν ἐν τῇ Σχολῇ του «ἀποκλειστικῶς οἱ σκοπεύοντες νὰ ἐνδυθῶσιν Ἱερωσύνης ἔνδυμα» καὶ θὰ χειροτονῶνται Ἱερεῖς οἱ ἐν αὐτῇ ἐκπαιδευόμενοι.

Ὁ περὶ τῆς Σχολῆς νόμος, μὴ μεταβάλλων τὸν ἱερατικὸν αὐτῆς χαρακτῆρα ἀλλὰ μᾶλλον ἐνισχύων αὐτόν, καθιστᾷ δυνατὸν τὸν παι-

δαγωγικὸν καταρτισμὸν τῶν μαθητῶν ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ διορισμοῦ αὐτῶν ὡς δημοδιδασκάλων μετὰ τὴν ἐκ τῆς Σχολῆς ἀποφοίτησιν. Ἐκεῖνοι τῶν τροφίμων τῆς Σχολῆς, οἵτινες ἐπιθυμοῦσι νὰ συνεχίσωσι τὰς θεολογικάς των σπουδὰς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ δὲν θ᾿ ἀκροῶνται τῶν παιδαγωγικῶν μαθημάτων τῆς ε΄ τάξεως, ἥτις θὰ εἶναι διῃρημένη εἰς δύο τμήματα, τὸ μὲν παιδαγωγικὸν τὸ δὲ προπαρασκευαστικὸν διὰ τὴν Θεολογικὴν τοῦ Πανεπιστημίου Σχολήν. Ὁ παιδαγωγικὸς καταρτισμὸς τῶν τροφίμων τῆς Σχολῆς ἐξασφαλίζεται τελείως, θὰ συντελῆται δ᾿ ἐν τῷ Μαρασλείῳ Διδασκαλείῳ, ἀλλ᾿ ὁ καταρτισμὸς οὗτος θὰ παρέχῃ μὲν χρησιμώτατα στοιχεῖα εἰς τὸν τρόφιμον τῆς Σχολῆς· διὰ τὴν μέλλουσαν ἱερατικὴν αὐτοῦ δρᾶσιν σκοπεῖ δὲ κυρίως νὰ λύσῃ τὸ ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως τῆς Σχολῆς ἐπασχολοῦν αὐτὴν πρόβλημα τῆς χρησιμοποιήσεως τῶν ἐξ αὐτῆς ἀποφοιτώντων μέχρι τοῦ χρόνου τῆς χειροτονίας των. Κατὰ τὸν εἰρημένον νόμον οἱ μὴ μεταβαίνοντες εἰς τὴν Θεολογικὴν τοῦ Πανεπιστημίου Σχολὴν ἀπόφοιτοι τῆς Σχολῆς θὰ ἔχωσι πάντα τὰ προσόντα καὶ πάντα τὰ δικαιώματα δημοδιδασκάλων. Θὰ ληφθῇ μάλιστα πρόνοια ὅπως αὐτὴ ἡ Διεύθυνσις τῆς Σχολῆς μεριμνᾷ περὶ τοῦ διορισμοῦ αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας καὶ παρακολουθῇ αὐτοὺς μέχρι τῆς ἱερατικῆς των ἀποκαταστάσεως. Διασώζουσα ὅμως ἡ Σχολὴ τὸν ἱερατικὸν αὐτῆς χαρακτῆρα καὶ σκοπόν, τ᾿ ἀνωτέρω προσόντα καὶ δικαιώματα θὰ παρέχῃ μόνον πρὸς ἐξασφάλισιν τοῦ μέχρι τῆς χειροτονίας σταδίου ἐπὶ μίαν δεκαπενταετίαν ἀπὸ τῆς ἀποφοιτήσεως, καὶ οἱ μὲν χειροτονούμενοι θὰ δύνανται νὰ παραμένωσιν ἐνιαχοῦ καὶ δημοδιδάσκαλοι, οἱ δὲ μὴ χειροτονούμενοι θ᾿ ἀποβάλλωσι πάντα τὰ ἐκ τῆς Σχολῆς προσόντα καὶ δικαιώματα. Οὕτω δὲ τὸ μὲν διὰ τὸ Πανεπιστήμιον δίπλωμα θὰ ἰσχύῃ μόνον διὰ τὴν Θεολογικὴν Σχολήν, τὸ δὲ ἱερατικὸν ἅμα καὶ διδασκαλικὸν δίπλωμα διὰ τοὺς μὴ χειροτονουμένους θὰ ἰσχύῃ μόνον ἐπὶ μίαν δεκαπενταετίαν καὶ ἑπομένως εἰς τὴν Σχολὴν θὰ φοιτῶσι μόνον οἱ προτιθέμενοι νὰ συμμορφωθῶσι πρὸς τὸν εἰδικὸν τῆς Σχολῆς σκοπόν. Οὐ μόνον δὲ διὰ τοῦ περὶ τῆς Ριζαρείου Σχολῆς νόμου· ἀλλὰ καὶ δι᾿ ἑτέρου νόμου, προσφάτως ψηφισθέντος καὶ τροποποιήσαντος τὸν περὶ ἐνοριακοῦ Κλήρου νόμον, οἱ προσερχόμενοι εἰς τὰς τάξεις τοῦ Κλήρου Ριζαρεῖται ἀποκτῶσιν ἐξαιρετικὰ δικαιώματα. Ἐπὶ πλέον ἱδρύεται παρὰ τῇ Ριζαρείῳ Σχολῇ Ἱερατικὸν Φρον-

τιστήριον εἰς ὃ θὰ φοιτῶσι πάντες οἱ ἀπόφοιτοι Γυμνασίων καὶ Διδασκαλείων, οἱ θέλοντες νὰ χειροτονηθῶσιν Ἱερεῖς. Ἀπηγορεύθη ἡ χειροτονία μὴ ἀποφοίτων τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, τῆς Ριζαρείου Σχολῆς καὶ του Φροντιστηρίου ἢ ἰσοβαθμίων Σχολῶν διὰ τὰς πόλεις καὶ διὰ τὰ χωρία, δικαιούμεθα δὲ ν' ἀναμείνωμεν ὅτι ἡ Ἐκκλησία, ἧς προΐσταται νέος θερμουργὸς Μητροπολίτης Ἀθηνῶν, καὶ θέλων καὶ δυνάμενος μετὰ τῆς περὶ αὐτὸν Συνόδου πολλὰ ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας νὰ κατορθώση, θὰ λύση ὁριστικῶς τὸ περὶ ἐνοριακοῦ Κλήρου ζήτημα διὰ τῆς ἱκανοποιητικῆς μισθοδοσίας αὐτοῦ ἐκ τοῦ Γενικοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου καὶ διὰ τῆς ἐξασφαλίσεως συντάξεως εἰς τὰς οἰκογενείας τῶν Ἱερέων.

Ὅταν καταστῇ δυνατὸν νὰ μισθοδοτῶνται οἱ Ἱερεῖς ὅπως καὶ οἱ Διδάσκαλοι καὶ μένωσιν ἀπερίσπαστοι ἐν τῇ ὑψηλῇ αὐτῶν διακονίᾳ θὰ ἴδωμεν ραγδαίαν βελτίωσιν τῆς καταστάσεως του Κλήρου, καὶ τί λέγω; θὰ ἴδωμεν τιθεμένας ἀσφαλεῖς τὰς βάσεις τῆς ἀνορθώσεως τῆς Ἐκκλησίας, διότι ἄνευ ἐνοριακοῦ Κλήρου μεμορφωμένου δὲν δύναται κἂν νὰ ἐννοηθῇ ἀνόρθωσις τῆς Ἐκκλησίας. Κλῆρος ἐνοριακὸς ἀντάξιος τῆς θείας ἐν τῷ κόσμῳ ἀποστολῆς τῆς Ἐκκλησίας, συνενῶν τὴν ἀληθινὴν παίδευσιν καὶ μόρφωσιν μετὰ χρηστότητος ἤθους καὶ βίου ἀνεπιλήπτου, ἐκτελῶν τὸ ἔργον αὐτοῦ οὐχὶ ἐπαγγελματικῶς ἀλλὰ μετὰ ζήλου ἀποστολικοῦ, δύναται νὰ καταστήση τὸν Χριστιανισμὸν ἀλήθειαν καὶ ζωήν, νὰ ρυθμίση τὸν θρησκευτικὸν βίον κατὰ τὸ ἀληθὲς του Χριστιανισμοῦ πνεῦμα, νὰ ἐμφανίση τὴν Ἐκκλησίαν ζῶσαν διὰ τὴν κοινωνίαν καὶ δρῶσαν. Μόνον διὰ τοῦ ἐνοριακοῦ Κλήρου θ' ἀποκτήση ἡ Ἐκκλησία ἠθικὴν δύναμιν ἐν τῇ κοινωνίᾳ, θὰ εἰσαγάγῃ εἰς αὐτὴν σπουδαιότατον ἠθοπλαστικὸν καὶ ἐξανθρωπιστικὸν παράγοντα, θὰ μεταγγίση εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων τὰς ἀληθείας του Χριστιανισμοῦ καὶ θὰ ζωογονήση δι' αὐτῶν τὸ θρησκευτικὸν αἴσθημα, θὰ ρυθμίση τὴν κοινωνικὴν ζωήν, καθαγιάζουσα καὶ ἐμπεδοῦσα τὸν οἰκογενειακὸν βίον, στηρίζουσα τὴν εὐσέβειαν καὶ τὰ πάτρια ἤθη καὶ ἔθιμα, προϊσταμένη τῆς φιλανθρωπίας καὶ πάσης κοινωνικῆς ἀρετῆς, φρονηματίζουσα τὸν λαόν, καὶ ἐν πάσῃ του ἐθνικοῦ ἡμῶν βίου περιπτώσει χρησιμοποιοῦσα τὰς πνευματικὰς αὐτῆς δυνάμεις πρὸς ἐπίτευξιν τῶν ἐπιδιωκομένων ὑψηλῶν καὶ μεγάλων ἐθνικῶν σκοπῶν, ἀλώβητον πάντοτε, ἄσπιλον καὶ ἀμείωτον τὸ

ἱερὸν αὐτῆς διασώζουσα κῦρος. Ταῦτα πάντα δύναται νὰ κατορθώσῃ ἡ Ἐκκλησία διὰ τοῦ ἐνοριακοῦ Κλήρου, πρὸς τὴν παίδευσιν καὶ τὴν μόρφωσιν τοῦ ὁποίου ὑφίσταται ἡ Σχολὴ αὕτη.

Ὅθεν τὸν προσφάτως ὑπὲρ αὐτῆς ψηφισθέντα νόμον πρέπει νὰ θεωρήσωμεν ἀφετηρίαν σειρᾶς κυβερνητικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν μέτρων πρὸς πλήρη ἐπίτευξιν τοῦ ἱεροῦ σκοποῦ τῆς Σχολῆς. Λαμπρῶς μέχρι τοῦδε ἐπιτελέσασα αὕτη τὸ γενικὸν αὐτῆς μορφωτικὸν ἔργον, ἐκπαιδεύσασα χιλίους περίπου μαθητάς, ἀποδώσασα εἰς τὴν ἑλληνικὴν κοινωνίαν διὰ πάντα τὰ στάδια ἄριστα συγκεκροτημένους καὶ χρηστοὺς ἄνδρας, ἀναδείξασα ζηλωτὰς διδασκάλους, κληρικοὺς καὶ θεολόγους, εὔελπις εἰσέρχεται νῦν εἰς τὴν νέαν αὐτῆς σταδιοδρομίαν.

(Ἀκολουθεῖ).

Ο ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΕΙΣ ΤΟ ΜΕΤΩΠΟΝ

(Συνέχεια τῆς σελ. 269).

Ἀπὸ Νιγρίτης ὁ Μητροπολίτης μετὰ τῆς συνοδείας του κατηυθύνθη πρὸς τοὺς καταυλισμοὺς τῶν συνταγμάτων προχωρήσας μέχρι τῆς γραμμῆς τοῦ πυροβολικοῦ. Ὡδηγήθη εἰς μίαν πυροβολαρχίαν κεκρυμμένην, ὅπου εὗρε τοὺς πυροβολητὰς φρουροῦντας παρὰ τὰ τηλεβόλα των, τὰ ὁποῖα ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν βάλλουν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ. Εἰς τὸν Μητροπολίτην ἐξηγήθη ὁ μηχανισμὸς τῶν τηλεβόλων ὑπὸ τοῦ διοικοῦντος ἀξιωματικοῦ καὶ ἐξηγήθη αὐτῷ πῶς ἡ πυροβολαρχία διευθύνεται ἀπὸ τοῦ παρατηρητηρίου ἐν ὥρᾳ βολῆς. Μετ' ὀλίγον εὑρίσκοντο εἰς τὸν καταυλισμὸν τῶν εὐζωνικῶν ταγμάτων, διοικουμένων ὑπὸ τοῦ συνταγματάρχου κ. Μανωλάκη. Ἓν πλῆρες τάγμα ἐκ τῶν λαβόντων μέρος εἰς τὴν ἐπιχείρησιν τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν δέκα χωρίων παρατεταγμένον ἀπέδωκε τὰς τιμάς. Ὅλοι οἱ ἄνδρες εἶναι νεοσύλλεκτοι τῆς τελευταίας ἡλικίας. Ἵστανται ὑπερηφάνως διὰ τὸ πρόσφατον κατόρθωμά των μὲ βλέμματα σπινθηροβόλα. Ὁ Μητροπολίτης σφίγγει τὰς χεῖρας τῶν ἀξιωματικῶν, τοὺς ὁποίους παρουσιάζει αὐτῷ ὁ στρατηγὸς κ. Νίδερ, καὶ ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς εὐζώνους συγχαίρει αὐτοὺς διὰ θερμῶν ἐκφράσεων διὰ τὴν παλληκαριά των, ἡ ὁποία ἀνέμνησεν εἰς τοὺς Βουλγάρους τὸν τρόμον, τὸν ὁποῖον τοὺς ἐνέπνευσαν οἱ φουστανελλοφόροι εἰς τὸ Κιλκὶς καὶ εἰς τὴν Κρέσναν, ἐξέφρασε πρὸς αὐτοὺς τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ Ἔθνους, καὶ προτρέπων εἰς συνέχισιν τοῦ ἀγῶνος εἴμεθα βέβαιοι, εἶπεν, ὅλοι ὅτι ὅταν θὰ δοθῇ τὸ σύνθημα θὰ πετάξητε ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὰς κορυφὰς τοῦ Μπέλες, θὰ κατασυντρίψητε τὸν ἐχθρόν, θὰ βαδίσητε πρὸς τὴν Σόφιαν, καὶ ἀπὸ τὴν Σόφιαν θὰ στραφῆτε ἐπὶ δεξιὰ διὰ νὰ ἀποδώσητε εἰς τὸ Ἔθνος καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τὴν ἁγίαν Σοφίαν, διὰ νὰ συμπληρωθῇ ἡ λειτουργία τὴν ὁποίαν

οἱ πρόγονοί μας ἀφῆκαν ἀτελείωτον πρὸ πέντε αἰώνων. Ὁ Βούλγαρος καὶ ὁ Τοῦρκος γνωρίζουν ὅτι εἶσθε ἐδῶ. γενναῖοι ἁρματωλοί· καὶ τρέμουν τὴν ὥραν τῆς ἀντεκδικήσεώς. Ἀποτεινόμενος κατόπιν πρὸς τοὺς τιμηθέντας διὰ τοῦ μεταλλίου τῆς στρατιωτικῆς ἀξίας Χρῖστον Μπέλλον καὶ Γεώργ. Σφῆκαν διὰ τὴν ἐξαιρετικὴν ἀνδρείαν των κατὰ τὴν πρόσφατον ἐπιχείρησιν «διὰ τῆς ἀνδρείας σας, εἶπεν, ἐγράψατε ἤδη τὰ ὀνόματά σας μὲ γράμματα χρυσᾶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Φυλῆς· ἡ Πατρὶς σᾶς εὐγνωμονεῖ, καὶ ἡ Ἐκκλησία σᾶς εὐλογεῖ». Πρὸς τοὺς αὐτοὺς ἀξιωματικοὺς ἀποτεινόμενος καὶ ὁ βουλευτὴς κ. Πάζης ἐξ ὀνόματος τῶν συναδέλφων του βουλευτῶν Σερρῶν «Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. γενναῖοι ἀξιωματικοί, διότι μᾶς ἀπηλευθερώσατε ἀρκετὰ χωρία τῆς πολυπαθοῦς χώρας μας».

Μετά τινων λεπτῶν πορείαν ὁ Μητροπολίτης καὶ ἡ συνοδεία του εὑρίσκοντο εἰς τὸν καταυλισμὸν τῶν στρατιωτῶν τοῦ συνταγματάρχου κ. Τσιρογιάννη. Συνεχάρη καὶ ἐδῶ τοὺς τιμηθέντας διὰ τοῦ μεταλλίου τῆς στρατιωτικῆς ἀξίας λοχίαν Δημ. Καραφώρην καὶ τὸν δεκανέα Νικ. Ψάλλαν. «Ἡ γενομένη πρὸς ἐσᾶς τοὺς δύο ἐξαιρετικὴ τιμὴ τῆς παρασημοφορίας, εἶπεν αὐτοῖς, ἀντανακλᾷ εἰς ὁλόκληρον τὸ τάγμα σας, τὸ ὁποῖον εἶμαι βέβαιος ὅτι συμμερίζεται τὴν χαράν σας». Καὶ στρεφόμενος πρὸς τὸ παρατεταγμένον τάγμα, «Ἐπανεύρετε, εἶπεν, ἀγαπητὰ τέκνα, τὰς γνωρίμους σας συνηθείας τοῦ πολέμου, καὶ ἐπείσατε διὰ τοῦ προσφάτου κατορθώματός σας καὶ τὸν ἑαυτόν σας καὶ τὸ Ἔθνος ὅτι ἡ ἑλληνικὴ ψυχὴ μένει πάντοτε ἀνδρεία καὶ ἀποφασιστικὴ πρὸς διεκδίκησιν τῶν δικαιωμάτων τῆς Φυλῆς». Ζηλεύω, ἐξηκολούθησε, τὴν ἡλικίαν σας, εἰς τὴν ὁποιαν ἐπεφυλάχθη ὑπὸ τῆς θείας Προνοίας ἡ τιμὴ νὰ συμπληρώσητε τὸ ἔργον τῶν γιγαντομάχων τοῦ 1821. Εἶσθε λειτουργοὶ τῆς δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ· ἡ λόγχη αὐτή, τὴν ὁποίαν κρατεῖτε σφιγκτὰ εἰς τὰς στιβαρὰς χεῖράς σας, εἶναι ἡ μάχαιρα περὶ τῆς ὁποίας ὁ ἀπόστ. Παῦλος λέγει «οὐ γὰρ εἰκῇ ὁ δικαστὴς τὴν μάχαιραν φορεῖ». Ἡ λόγχη, ἡ μάχαιρα αὐτὴ εἶναι τιμωρὸς τῶν κακουργημάτων τὰ ὁποῖα οἱ προαιώνιοι τῆς Φυλῆς μας ἐχθροὶ ἐπροξένησαν καὶ πάλιν εἰς τοὺς κατοίκους τῶν Σερρῶν καὶ τοῦ Δοξάτου». Καὶ ἐτελείωσε τὸν λόγον του μὲ δέησιν πρὸς τὸν Θεὸν ὅπως στέψῃ διὰ πλήρους ἐπιτυχίας τὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα. Ἀπαντῶν εἰς τὸν λόγον τοῦ Μητροπολίτου ὁ συνταγματάρχης κ. Τσιρογιάννης, «προπορευόμεθα, εἶπε, Σεβασμιώτατε, διὰ νὰ ἀνοίξωμεν τὸν δρόμον, ὅπως λειτουργήσητε εἰς τὴν Ἁγίαν Σοφίαν». Μετ' ὀλίγον ὁ Σεβασμιώτατος εὑρέθη μεταξὺ τῶν στρατιωτῶν τοῦ συνταγματάρχου κ. Καμπάνη. Ἦσαν παρατεταγμένα δύο τάγματα· ὁ ἥλιος εἶχεν ἤδη κρυβῆ ὄπισθεν τῆς δυτικῆς λοφοσειρᾶς τῆς πεδιάδος τοῦ Στρυμόνος. Μόλις ὁ Μητροπολίτης ἤρχισε λέγων «Γενναῖοι στρατιῶται», ἐπλήρου τὸν ἀέρα ὡς βροντὴ ἠχηρὰ ἡ ἐκπυρσοκρότησις μεγάλου ἀγγλικοῦ τοπομαχικοῦ τηλεβόλου εἰς μικρὰν ἀπὸ τῆς παρατάξεως ἀπόστασιν. Τὴν πρώτην διεδέχθη δευτέρα καὶ ταύτην τρίτη. Καὶ ὁ Μητροπολίτης ὑπὸ τὸν κρότον τῶν τηλεβόλων ἐξακολουθῶν τὴν προσφώνησίν του πρὸς τοὺς στρατιώτας ἐξῆρε τὴν εὐγνωμοσύνην τὴν ὁποίαν ἡ Ἑλληνικὴ Φυλὴ ὀφείλει εἰς τοὺς γενναίους Συμμάχους μας Ἄγγλους καὶ Γάλλους, οἱ ὁποῖοι συνεχίζοντες τὰς παραδόσεις τῆς ἀγάπης των πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἦλθον ἀπὸ τὰς Πατρίδας των καὶ προέταξαν τὰ στήθη των κατὰ τοῦ ἐχθροῦ τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς καὶ ἐκράτησαν αὐτὸν εἰς ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς πρωτευούσης τῆς Μακεδονίας καὶ μᾶς ἐβοήθησαν νὰ ἀπαλλαγῶμεν ἀπὸ τὸ γερμανικὸν δηλητήριον, καὶ εἶχαν τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν ὑπομονὴν νὰ φυλάττουν τὰ σύνορά μας ἕως

ὅτου ἀνανήψωμεν καὶ ἐπανεύρωμεν τὸν δρόμον τῆς ἐθνικῆς δόξης, ἀπὸ τὸν ὁποῖον πρὸς στιγμὴν ἐλοξοδρομήσαμεν, μὲ κίνδυνον ἐθνικῆς καταστροφῆς. Εἴμεθα, εἶπεν, ἀκόμη καὶ κατὰ τοῦτο εὐτυχεῖς, ὅτι τὸν ἀγῶνα τὸν ἐθνικὸν ἀγωνιζόμεθα τὴν φορὰν ταύτην ἔχοντες παρὰ τὸ πλευρόν μας ὄχι ὀλίγους τινὰς φιλέλληνας Γάλλους καὶ Ἄγγλους ὅπως κατὰ τὴν μεγάλην μας ἐθνικὴν ἐπανάστασιν, ἀλλὰ στρατιὰς ὁλοκλήρους, αἱ ὁποῖαι ἐνῷ μᾶς διδάσκουσι τὰς νεωτέρας πολεμικὰς μεθόδους, παρίστανται συγχρόνως καὶ ὡς θαυμασταὶ τῆς ἑλληνικῆς ἀνδρείας. Ἔχω ἤδη πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου δείγματα ἁπτὰ τῆς εὐεργετικῆς ἐπιδράσεως ἐπὶ τοῦ χαρακτῆρός σας τῶν ἀρετῶν τῆς Ἀγγλικῆς Φυλῆς, ὅπως ἔχω ἐπίσης καὶ δείγματα καταφανῆ τῆς καλῆς ἐντυπώσεως τὴν ὁποίαν ἔχετε προξενήσῃ εἰς τοὺς Ἄγγλους καὶ Γάλλους ἐκπαιδευτὰς καὶ συμμάχους μας ὄχι μόνον ὡς στρατιῶται ἀλλὰ καὶ ὡς ἄνθρωποι. Ἡ ἐπικοινωνία αὕτη ἡ ἐξ αἰτίας τοῦ πολέμου μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Ἀγγλογάλλων ἀνεξαρτήτως τῶν πολεμικῶν ἀποτελεσμάτων εἶναι κατὰ τὴν κρίσιν μου μέγα ἐθνικὸν ἀγαθόν. Εἶμαι βέβαιος ὅτι ἐννοεῖτε πλήρως, ἀξιωματικοί τε καὶ στρατιῶται, τὴν σημασίαν τῶν λόγων μου αὐτῶν, καὶ ὅτι θὰ προσπαθήσητε πολλὰ μὲν νὰ διδαχθῆτε ἀπὸ τοὺς πεπολιτισμένους συμμάχους μας, νὰ παρουσιάσητε δὲ διὰ τῆς καλῆς σας συμπεριφορᾶς πρὸς αὐτοὺς ὅλα τὰ καλὰ γνωρίσματα τοῦ ἑλληνικοῦ χαρακτῆρος, διὰ νὰ μᾶς ἀγαπήσουν περισσότερον καὶ νὰ γίνῃ ἰσχυροτέρα ἡ πεποίθησίς των ὅτι εἴμεθα λαὸς μὲ χριστιανικὰ αἰσθήματα, μὲ ἐξηυγενισμένην καρδίαν, μὲ ἀνδροπρεπῆ φρονήματα, λαός, τουτέστιν, ἱκανὸς νὰ ἐκπολιτίσῃ καὶ πάλιν μίαν ἀκόμη φορὰν τὴν ἐκβαρβαρωθεῖσαν Ἀνατολήν». (Ἀκολουθεῖ).

ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἐκκλησιαστικά.

***Ἱερὰ Μητρόπολις Ἀθηνῶν.*—*Ἐθνικὰ μνημόσυνα.*—** Τὴν πρωΐαν τῆς παρελθούσης Κυριακῆς ἐτελέσθη μετὰ πάσης ἐπιβλητικότητος ἐν τῷ ἱερῷ μητροπολιτικῷ ναῷ Ἀθηνῶν τὸ μνημόσυνον τῶν κατὰ τὴν ἐν Σκρὰ νίκην τῶν ἑλληνικῶν ὅπλων ἐνδόξως πεσόντων ἡρώων ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν.

Τὸ ἔμπροσθεν τῆς ὡραίας πύλης λευκὸν μεγαλοπρεπὲς κενοτάφιον ἐστεφανωμένον διὰ δάφνης περιεστοίχιζον οἱ οἰκεῖοι τῶν ἡρώων, ἄπειρον δὲ πλῆθος συγκεκινημένου βαθύτατα ἀλλὰ καὶ ὑπερηφάνου λαοῦ κατέκλυζε τὸν ναὸν καὶ τὰς αὐλὰς αὐτοῦ. Ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς μετὰ τῶν ἀνωτάτων τιτλούχων τοῦ Παλατίου, τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον ἐν σώματι καὶ αἱ δημοτικαὶ Ἀρχαὶ τῆς πόλεως παρῆσαν ἐπίσης κατὰ τὴν σεμνὴν τελετήν.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐπιμνημοσύνου ἀκολουθίας ὁ Μητροπολίτης ἔπλεξεν ἀπὸ τῆς ὡραίας πύλης τὸ ἐγκώμιον τῶν μνημονευομένων ἐνδόξων νεκρῶν. Οἱ ἥρωες οὗτοι, εἶπεν ἡ Α. Σεβασμιότης, γνήσια τέκνα τῆς αἰωνίας καὶ ἀληθινῆς Ἑλλάδος, τῆς μητρὸς καὶ ἀκαταβλήτου προμάχου τῆς ἐλευθερίας καὶ τῶν δικαίων τῆς Ἀνθρωπότητος, ὑπῆρξαν οἱ δικασταί, οἵτινες, κατὰ τὸν Ἀπόστολον οὐκ εἰκῇ ἔφερον τὴν μάχαιραν, τὴν δοξασμένην ἑλληνικὴν λόγχην, ἀλλ' ἐχρησιμοποίησαν αὐτὴν ὡς ἄριστα ἵνα κατὰ τὴν ἐπαύριον ἐξασφαλισθῇ καὶ εἰς τὴν Πατρίδα ἡμῶν καὶ εἰς τὴν Ἀνθρωπότητα πᾶσαν ἡ ἐπικράτησις τῆς ἀληθινῆς χριστιανικῆς δικαιοσύνης καὶ εἰρήνης. Αὐτὸς ὁ Χριστὸς ηὐλόγησε τοὺς ἀγῶνας τούτους, ἔτι πλέον, εἶπεν, αὐτὸς ὑπέδειξεν αὐτοὺς λέγων «οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τῆς γῆς· οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην, ἀλλὰ μάχαιραν», καὶ ἐντειλάμενος ἵνα ἐν

τοῖς κρισίμοις καιροῖς, καθ' οὓς κινδυνεύουσιν ὑπὸ τῆς συνωμοσίας τοῦ κακοῦ ἡ πίστις, ἡ ἐλευθερία, ἡ δικαιοσύνη καὶ τὰ ὕψιστα τοῦ ἀνθρώπου ἰδεώδη οἱ ὀπαδοὶ αὐτοῦ οἱ μὴ ἔχοντες βαλλάντιον πωλῶσι τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν καὶ ἀγοράζωσι μάχαιραν. Καὶ ἡ Ἑλλὰς ἐν τῷ παρόντι ἀγῶνι εἶναι ἀπείρως εὐτυχεστέρα, διότι ἔχει τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἰδεώδη εὐδαιμονίαν νὰ ἀγωνίζεται ὑπὲρ τῶν ὑψηλῶν αὐτῆς καὶ αἰωνίων ἰδεωδῶν, ἅτινα ἀπετέλεσαν ἀείποτε τὴν ζωογόνον ὁρμὴν καὶ τὴν ἀκένωτον πηγὴν δυνάμεως κατὰ τὴν μακραίωνα ἐξέλιξιν τῶν περιπετειῶν τοῦ ἑλληνικοῦ θαύματος, παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ ἀρίστου τμήματος τῆς Ἀνθρωπότητος, ἀδελφὴ ἐν ὅπλοις μετὰ τῶν κρατίστων τῆς γῆς ἐθνῶν, ἅτινα ἥνωσεν ἡ λατρεία τῶν χριστιανικῶν ἰδεωδῶν τῆς ἀδελφότητος καὶ τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἐλευθερίας κατὰ τῆς ἐπιβουλῆς τοῦ κόσμου τοῦ κακοῦ, τοῦ ἐκπροσωποῦντος τὴν τυραννίαν, τὴν βίαν, τὴν δουλείαν, τὴν ἠθικὴν καὶ τὴν ἐξωτερικήν. Ἡ Ἐκκλησία δὲν πενθεῖ, ἔπειπε, τελοῦσα σήμερον τὸ μνημόσυνον τῶν ἡρώων τοῦ Σκρά, οἵτινες ἔπεσον ἐν τῷ τοιούτῳ ἀγῶνι. Ἄγει πανήγυριν χαρᾶς, γνώριμον εἰς αὐτὴν ἀπὸ τῶν ἑορτῶν τῶν ἀρχαίων μαρτύρων, τῶν ὁποίων τὸν θάνατον ἐπανηγύριζεν ὡς γενέθλια, διότι ὁ θάνατος αὐτῶν ἦτο γέννησις δικαιοσύνης καὶ ἐλευθερίας χριστιανικῆς.

Δὲν δεόμεθα σήμερον ὑπὲρ τῶν ψυχῶν τῶν ἡρώων τούτων, τῶν μέχρι θανάτου προμάχων τῶν αἰωνίων τῆς Πατρίδος καὶ τῆς ὅλης ἀνθρωπότητος δικαίων, ἀλλὰ μᾶλλον δεόμεθα πρὸς τὰς ψυχὰς αὐτῶν, ὅπως ἐκ τῶν οὐρανίων σκηνωμάτων των τονώσωσιν ἡμᾶς διὰ νὰ φανῶμεν κατὰ πάντα ἄξιοι αὐτῶν.

Τὸ μνημόσυνον τοῦ Παλαιολόγου. — Τῇ 29 Μαΐου ἐτελέσθη ὑπὸ τοῦ Δήμου Ἀθηναίων ἐν πάσῃ ἐπιβλητικότητι ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγ. Κωνσταντίνου Ὁμονοίας τὸ ἐτήσιον μνημόσυνον τοῦ τελευταίου Ἕλληνος ἐν Κπόλει αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου, ἐν μέσῳ ἀπείρου πλήθους ἔχοντος ἐπὶ κεφαλῆς τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον καὶ τὰς δημοτικὰς Ἀρχὰς τῆς πόλεως. Τῆς σεμνῆς τελετῆς προέστη ὁ Σεβ. Μητροπολίτης, ὅστις ἐν ἐπιμνημοσύνῳ λόγῳ ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς ἀπαντήσεως τοῦ ἡρωϊκοῦ Αὐτοκράτορος πρὸς τὴν περὶ παραδόσεως πρότασιν τοῦ Μωάμεθ «τὸ δὲ τὴν πόλιν σοι δοῦναι οὔτε ἐμόν ἐστιν οὔτε ἄλλου τινός· κοινῇ γὰρ γνώμῃ πάντες αὐτοπροαιρέτως ἀποθανοῦμεν καὶ οὐ φεισόμεθα τῆς ζωῆς ἡμῶν» ἐξῆρε τὴν αὐταπάρνησιν καὶ τὴν αὐτοθυσίαν τοῦ Παλαιολόγου καὶ τῶν συναθλητῶν αὐτοῦ προτιμησάντων τῆς αἰσχύνης τῆς ἀποχωρήσεως εἰς τόπον ἀσφαλῆ τὸν ἔνδοξον ἐπὶ τῶν τειχῶν τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων θάνατον, ἐν τῇ ἀκλονήτῳ πίστει ὅτι οὕτως ἡγίαζον καὶ ἑαυτοὺς καὶ τὴν ἱερὰν κληρονομίαν τῶν πατέρων των, κατέλειπον δ' εἰς τὰς γενεὰς τῶν ἀπογόνων ὑψηλὸν παράδειγμα αὐτοθυσίας ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς ζώπυρον τῆς ἐκ τῶν ἐρειπίων καὶ τῆς τέφρας ἀναστάσεως τοῦ Γένους ἐν τῷ μέλλοντι.

«Ἦτο ἀνδρεῖος αὐτοκράτωρ ὁ Παλαιολόγος, εἶπε, καὶ δὲν ἠθέλησε νὰ μειωθῇ καθ' οἱονδήποτε τρόπον ἀπέναντι τοῦ βαρβάρου κατακτητοῦ. Οὐδέποτε ἠδύνατο νὰ συνάψῃ ἀτιμωτικὴν συνθήκην μετὰ τοῦ Μωάμεθ. Καὶ ἔπεσε μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι ἐκ τοῦ θανάτου του θ' ἀνατείλῃ ἡ ζωὴ τοῦ Ἔθνους.

«Τί σημαίνει ἂν αἱ ὀρδαὶ τῶν βαρβάρων εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν καὶ ἐφόνευσαν, κατέστρεψαν, ἐξηνδραπόδισαν; Τί σημαίνει ἂν ἔλειψε πρὸς στιγμὴν τὸ ἐθνικὸν σύμβολον, ἂν ὁ Δικέφαλος ἔπεσεν ἀπὸ τὰ τείχη τῆς Κπόλεως καὶ ἀντ' αὐτοῦ ὑψώθη τὸ σύμβολον τῆς βαρβαρότητος καὶ τῆς μοιρολατρίας, ἡ ἡμισέληνος; Τὸ Ἔθνος δὲν ἔπεσεν. Οὔτε ὁ Παλαιολόγος. Ἡ Ἐκκλησία μνημονεύει πάντοτε ὡς ζῶντας τὸν τελευταῖον Αὐτοκράτορα καὶ τοὺς συμμαχητάς του, μὲ ἀκράδαντον τὴν πεποίθησιν εἰς τὴν ἡμέραν τῆς ἀναστάσεώς των. Ὁ Βασιλεὺς δὲν ἀπέθανεν. Ὁ Βασιλεὺς ἀπεμαρμαρώθη. Εἶναι ὁ Μαρμαρωμένος. Καὶ περιμένει τὴν ἡμέραν ποὺ ὑπὸ τοὺς θόλους τῆς Ἁγίας τοῦ Θεοῦ Σοφίας θ' ἀκούσῃ τὸ τέλος τῆς λειτουργίας, ἡ ὁποία ἐσταμάτησεν εἰς τὸ «στῶμεν καλῶς, στῶμεν μετὰ φόβου...».

»Καὶ πράγματι ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ Παλαιολόγου καὶ τῆς μεγάλης ἐκείνης συμφορᾶς, τὸ Ἔθνος ἤντλησε ζωὴν καὶ ἦλθεν ἡ ἀνάστασις αὐτοῦ. Θέλουν θυσίας ἀγαθῶν καὶ ζωῆς τὰ ἔθνη διὰ νὰ ζήσουν. Ἀνδριζόμεθα καὶ ὦμεν ἕτοιμοι εἰς πᾶσαν θυσίαν.

»Τὸ Ἔθνος τὸ ἀρνούμενον τὴν θυσίαν δὲν εἶναι ἄξιον ζωῆς. Τὰ ἔθνη δὲν ἐξαντλοῦνται μὲ τὰς θυσίας. Ἡ Ἑλληνικὴ Φυλὴ δὲν ἐξηντλήθη ἀπὸ τοὺς ποταμοὺς τῶν χυθέντων αἱμάτων ἀπὸ αἰώνων τώρα. Ἀπ' ἐναντίας ἔζησεν, ἠνδρώθη, ἐμεγαλούργησεν. Αἱ φυλαὶ τότε μόνον χάνονται, ὅταν ἀποβάλουν τὸ ἰδεῶδες τῆς Πατρίδος.

»Ἡμεῖς ὅμως, διὰ τοὺς ὁποίους τὸ ἰδεῶδες τῆς Πατρίδος εἶναι συνυφασμένον μὲ τὴν Πόλιν τῶν ὀνείρων μας, κρατοῦμεν, κλείομεν αὐτὴν μέσα εἰς τὴν ψυχήν μας... Καὶ ὁ Χριστὸς ἐσταυρώθη, ἀλλ' ἀνέστη...

»Τώρα — κατέληξεν ὁ Μητροπολίτης — διερχόμεθα τὴν περίοδον, καθ' ἣν ἡ Δύσις, λαβοῦσα ἀπὸ τὴν τότε Ἑλληνικὴν θυσίαν τὸ πρῶτον φῶς τοῦ Ἰδεώδους τῆς Ἐλευθερίας καὶ τοῦ Δικαίου, ἀγωνίζεται ὑπὲρ ἐπικρατήσεως αὐτῶν καθ' ὅλον τὸν κόσμον. Καὶ φιλοτιμεῖται τώρα ἡ Δύσις εἰς τὸ ὡραῖον καὶ εὐγενὲς πρόγραμμα τοῦ ἀγῶνος ὑπὲρ τῆς Ἐλευθερίας νὰ περιλάβῃ καὶ Ἑλληνικὰς χώρας.

»Ἀγωνισθῶμεν ἤδη νὰ φανῶμεν ἄξιοι τῶν Ἐθνικῶν παραδόσεων καὶ τῶν τιμίων ἀγώνων. Καὶ τὸ μέγα παράδειγμα Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου ἂς γίνῃ σύνθημα δι' ὅλον τὸν κόσμον, τὸν πολεμοῦντα σήμερον τὸν ἀγῶνα τὸν ὑψηλόν».

Θεολογικὴ Σχολή. — Ὁρκισθεὶς κατὰ τὸν νόμον ἀνέλαβε τὰ καθήκοντα αὐτοῦ ὁ νέος καθηγητὴς κ. Φίλιππος Παπαδόπουλος, μετέχων ἤδη τῶν ἐν τῷ παρόντι τελουμένων ἐξετάσεων τῶν φοιτητῶν καὶ τελειοφοίτων καὶ τῶν λοιπῶν ἐργασιῶν τῆς Σχολῆς.

—Παρεπέμφθη εἰς τὸν καθηγητὴν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς κ. Φίλιππον Παπαδόπουλον ἡ μελέτη καὶ κρίσις συγγράμματος «χριστιανικῆς ἠθικῆς» ὑποβληθέντος τῇ Ἱ. Συνόδῳ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ τῶν θρησκευτικῶν κ. Κ. Καββαδίου.

Διάφορα.

Ὁ Παν. Μητροπολίτης εἰς τὸν Σύλλογον τῶν ἐμποροϋπαλλήλων. — Τὴν Κυριακὴν τὸ ἑσπέρας ὁ Σύλλογος τῶν ἐμποροϋπαλλήλων Ἀθηνῶν ἦγεν ἐν τῇ αἰθούσῃ αὐτοῦ τελετὴν ἐνιαυσίου λογοδοσίας καὶ ἐπιδόσεως βραβείων εἰς τοὺς ἀριστεύσαντας μαθητὰς τῆς νυκτερινῆς αὐτοῦ σχολῆς. Εἰς τὴν τελετὴν ταύτην προσεκλήθη καὶ ἡ Α. Σ. ὁ Μητροπολίτης ὅπως εὐλογήσῃ αὐτήν. Παρευρίσκοντο ὁ ἐπίτιμος ἀντιπρόεδρος τοῦ Συλλόγου κ. Σκουζές, τὸ προεδρεῖον τοῦ ἐμπορικοῦ Συλλόγου καὶ πλῆθος ἐμπόρων. Ἡ λογοδοσία τοῦ προέδρου κ. Καλέκα ἐνεποίησεν ἀρίστην ἐντύπωσιν διά τε τὸν καταρτισμὸν ἐν γένει τοῦ Συλλόγου, ἀριθμοῦντος ὑπὲρ τὰ 1500 μέλη, καὶ διὰ τὴν ἐπίδοσιν τῶν μαθητευομένων ἐν τῇ νυκτερινῇ σχολῇ, ὧν μία δωδεκὰς ἠξιώθη τῶν χρηματικῶν βραβείων τὰ ὁποῖα οἱ ἀδελφοὶ Μαντζούνη Ἀνδρέας καὶ Δημήτριος μετὰ γενναιοδωρίας ἔθηκαν πρὸς ἀνάπτυξιν ζήλου καὶ φιλομαθείας τῶν μαθητευομένων.

Παρακληθεὶς ὁ Μητροπολίτης ὑπὸ τοῦ κ. Καλέκα ἵνα ἐπισφραγίσῃ τὴν τελετὴν διὰ λόγων ἐπικαίρων, ἐδράξατο τῆς εὐκαιρίας ἵνα εἴπῃ λόγους τινὰς περὶ τῆς σπουδαιότητος τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς ἀνάγκης ὅπως ἔχωμεν ἐμπόρους κατηρτισμένους ὄχι μόνον ἐμπορικῶς, ἀλλὰ καὶ ἠθικῶς. Ἂς μὴ φανῇ παράδοξον ὅτι ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Ἐκκλησίας ὁμιλεῖ περὶ ἐμπορίου. Οὐδεμία ἄποψις τοῦ ἀνθρωπίνου βίου εἶναι ἄσχετος πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Εὐαγγελίου. Τὸ Εὐαγγέλιον ἐπαινεῖ τὸν φρόνιμον ἔμπορον, ὁ ὁποῖος ἀνακαλύψας ἕνα πολύτιμον μαργαρίτην ἔσπευσε νὰ πωλήσῃ πάντα ὅσα εἶχε διὰ νὰ ἀγοράσῃ αὐτόν. Ὁ Κύριος καταδικάζει τὸν ὀκνηρὸν δοῦλον, ὁ ὁποῖος λαβὼν παρὰ τοῦ κυρίου αὐτοῦ τάλαντον πρὸς πολλαπλασιασμὸν δὲν εἶχε τοὐλάχιστον τὴν φρόνησιν νὰ τὸ καταθέσῃ παρὰ τραπεζίταις ὅπως μὴ μένῃ ὅλως ἀργόν. Κατακρίνει ἀκόμη τὸν ἄφρονα πλούσιον, ὅστις σωρεύει τὰ ἀγαθά του διὰ νὰ εἴπῃ τῇ ψυχῇ του «Ψυχή, ἔχεις πολλὰ ἀγαθά... φάγε, πίε, εὐφραίνου», καὶ περὶ τῶν πλουσίων ἐν γένει ἀποφαίνεται ὅτι δυσκόλως εἰσελεύσονται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ ταῦτα δὲν εἶναι καταδίκη τοῦ πλούτου, ἀλλὰ τῆς μετὰ τοῦ πλούτου συνδεομένης κακίας εἴτε ὑπὸ τὴν μορφὴν τῆς φιλαργυρίας, εἴτε ὑπὸ τὴν μορφὴν τῆς φιληδόνου πλεονεξίας. Διότι ἐν τῇ ἁγ. Γραφῇ ἀναφέρονται καὶ πλούσιοι, οἵτινες ἀπέκτησαν τὸν τίτλον «φίλος τοῦ Θεοῦ», ὡς ὁ Ἀβραάμ, ἐνῷ ἄλλοι ὀνομάζονται «δίκαιοι», διότι σκορπίζουσι

τὰ ἀγαθά των ἐλεοῦντες ὅλην τὴν ἡμέραν. Εὐτυχῶς τοιοῦτοι πλούσιοι παρουσιάζονται πολλοὶ εἰς τὸ ἡμέτερον ἔθνος· πλούσιοι οἱ ὁποῖοι τὸ πλεῖστον τοῦ πλούτου αὐτῶν ἐχρησιμοποίησαν ὑπὲρ κοινωφελῶν καὶ ἐθνικῶν σκοπῶν. Οἱ ἀείμνηστοι Ἀβέρωφ καὶ Συγγρὸς ἐπλήρωσαν ἀγαθοεργιῶν τὴν κοινωνίαν καὶ τὸ ἔθνος. Διὰ τοὺς πλουσίους αὐτοὺς ὡρισμένως δὲν ἐφαρμόζεται τὸ «πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰσελεύσονται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ». Εἷς λόγος διὰ τὸν ὁποῖον παρ' ἡμῖν δὲν προώδευσαν ὡς ἀλλαχοῦ αἱ σοσιαλιστικαὶ ἰδέαι εἶναι πάντως καὶ οὗτος, ὅτι μέγα μέρος τοῦ εἰς χεῖρας ὡρισμένων ἀτόμων συγκεντρουμένου χρήματος διατίθεται ὑπὸ τῶν κατόχων εἰς ἀγαθοεργοὺς καὶ ἐθνικοὺς σκοπούς. Ἐὰν ἠδύνατο ὁ λόγος μου νὰ ἠχήσῃ καὶ ἔξω τῆς αἰθούσης ταύτης, θὰ ἔλεγον πρὸς τοὺς πλουσίους μας «Γίνεσθε ὅσον ἔνεστι περισσότερον γενναιόδωροι ἐν τῇ ἐξυπηρετήσει κοινωφελῶν καὶ ἐθνωφελῶν σκοπῶν, ἐν τῇ πεποιθήσει ὅτι διὰ τούτου ἐξυπηρετεῖτε καὶ τὴν τάξιν εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκετε».

Ὡς πρὸς τὴν μόρφωσιν τῆς τάξεως τῶν ἐμπόρων ὁ Μητροπολίτης προσέθηκεν ὅτι τοῦτο εἶναι ἔργον ὑψίστης ἐθνικῆς σημασίας, διότι τὸ ἐμπόριον εἶναι ἀγών, πόλεμος, καὶ οἱ κατερχόμενοι εἰς αὐτὸν ἔχοντες ἀπέναντί των τοὺς ὁμοταξίους των τῶν ἄλλων ἐθνῶν τελειότατα κατηρτισμένους δι' ἐφοδίων γνώσεων εἰδικῶν ὀφείλουσι νὰ ἐφοδιασθῶσι διὰ τῶν ἰδίων ὅπλων. Μὴ ὢν ξένος πρὸς ὅ,τι ἐν τῷ Συλλόγῳ τῶν ἐμποροϋπαλλήλων εἶδε καὶ ἤκουσεν — ἐπεῖπεν ὁ Σεβ., καθ' ὅσον ἐν Κύπρῳ εὑρισκόμενος καθῆκόν του ἐθεώρησε μετὰ τὴν ἵδρυσιν τοῦ Ἱεροδιδασκαλείου πρὸς μόρφωσιν ἱερέων καὶ διδασκάλων, νὰ ἱδρύσῃ καὶ ἐμπορικὴν σχολὴν ἰσότιμον πρὸς τὰς δημοσίας ἐμπορικὰς σχολὰς τοῦ ἑλλην. Κράτους, ἥτις ἀπὸ ἑξαετίας ἤδη εὐδοκιμώτατα λειτουργεῖ — ᾐσθάνθη ἀληθινὴν χαρὰν διὰ τὴν ἀρτιότητα τῆς ὀργανώσεως τοῦ Συνδέσμου τῶν ἐμποροϋπαλλήλων καὶ διὰ τὰς καλὰς σχέσεις τὰς ὁποίας ἐκ τοῦ ἀναγνωσθέντος ἐγγράφου τοῦ Ἐμπ. Συλλόγου ἀντελήφθη ὑφισταμένας μεταξὺ τῶν ἐμπόρων καὶ τῶν ὑπαλλήλων αὐτῶν. Περαίνων ἐπήνεσε τοὺς ὑποστηρικτὰς ζῶντάς τε καὶ τεθνεῶτας τοῦ Συλλόγου καὶ τῆς σχολῆς αὐτοῦ καὶ ἐπεκαλέσθη ἐπὶ πάντας τὰς εὐλογίας τοῦ Ὑψίστου.

Ὁ Π. Μητροπολίτης καὶ οἱ ἐργάται. — Τὴν παρελθοῦσαν Τρίτην ὁ Παν. Μητροπολίτης ἐδέξατο τὴν ἐπίσκεψιν ἑξηκονταμελοῦς περίπου ἀντιπροσωπείας τῶν προεδρείων τῶν ἐργατικῶν σωματείων τοῦ Πειραιῶς. Ἡ Ἀ. Σεβασμ. ἀπαντῶσα εἰς προσφώνησιν αὐτῶν ὡμίλησε πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ μίαν περίπου ὥραν ἀναπτύξας τὰς ἀντιλήψεις του ἐπὶ τοῦ ἐργατικοῦ ζητήματος. Ἐτόνισε τὴν συμπάθειάν του πρὸς τὴν ἐργατικὴν τάξιν, ἥτις μετὰ τῆς γεωργικῆς ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς ἐθνικῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς. Παρέβαλε τὸ ἐν Ἑλλάδι ἐργατικὸν ζήτημα πρὸς τὰ ἐν Εὐρώπῃ τοιαῦτα καὶ συνεπέρανεν ὅτι παρ' ἡμῖν τοιοῦτο ζήτημα κατὰ κυριολεξίαν δὲν ὑφίσταται, τοὐλάχιστον μέχρι τοῦδε. Ἡ Α. Π. ἐτόνισε τὴν ἀνάγκην τοῦ κεφαλαίου ἐν Ἑλλάδι πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ἐθνικῆς παραγωγῆς καὶ βιομηχανίας. Ἐπίσης εἶπεν, ὅτι ἡ ἔλλειψις κατὰ κυριολεξίαν ἐργατικοῦ ζητήματος ὀφείλεται κατὰ πολὺ καὶ εἰς τὴν ἔλλειψιν μονίμου ἐργατικῆς τάξεως, ἀφοῦ κάθε ἐργάτης ἀποκτῶν μικρόν τι κεφάλαιον ἐννοεῖ νὰ γίνῃ καὶ ἐπιχειρηματίας. Ὑπέδειξε συνάμα εἰς αὐτούς, ὅτι κατὰ τὴν γνώμην του θὰ ἦτο καλλίτερον νὰ ὁρισθῇ ὡς ἡμέρα ἑορτῆς τῶν ἐργατῶν οὐχὶ ἡ 1η Μαΐου, ἀλλ' ἄλλη τις ἑορτὴ ἀνεγνωρισμένη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας.

Καὶ τελευτῶν συνεπέρανεν, ὅτι ὁ πόλεμος δὲν ἀντίκειται πρὸς τὰ χριστιανικὰ δόγματα, ὅταν τις μάχεται ὑπὲρ βωμῶν καὶ ἑστιῶν, ἀφοῦ καὶ ὁ Χριστὸς ῥητῶς ἐπέτρεψε καὶ παρώτρυνε τὴν ἄμυναν οὐ μόνον τῶν ἀτομικῶν ἀλλὰ καὶ τῶν ἐθνικῶν δικαίων.

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ	ΓΡΑΦΕΙΑ
Ἐν Ἀθήναις . . . . δρχ. 10	*ἐν τῇ ἱερᾷ Μητροπόλει Ἀθηνῶν*
Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις . . . . . » 12	
Ἐν τῷ ἐξωτερικῷ . . . . . » 15	ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Ἕκαστον τεῦχος δρχ. 0,35.	**ΧΑΡΙΛΑΟΣ Ι. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ δ.θ.**